TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. rugsėjo 2 d.*

„Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas – Elektros energijos ir gamtinių dujų vidaus rinka – Direktyva 2009/72/EB – 2 straipsnio 21 punktas – 19 straipsnio 3, 5 ir 8 dalys – 37 straipsnio 1 dalies a punktas ir 6 dalies a ir b punktai – Direktyva 2009/73/EB – 2 straipsnio 20 punktas – 19 straipsnio 3, 5 ir 8 dalys – 41 straipsnio 1 dalies a punktas ir 6 dalies a ir b punktai – Sąvoka „vertikalios integracijos įmonė“ – Veiksmingas tinklų atskyrimas nuo elektros energijos ir gamtinių dujų gavybos ir tiekimo veiklos – Nepriklausomas perdavimo tinklo operatorius – Šio operatoriaus darbuotojų ir vadovų nepriklausomumas – Pereinamieji laikotarpiai – Turimos vertikalios integracijos įmonės kapitalo dalys – Nacionalinės reguliavimo institucijos – Nepriklausomumas – Išimtiniai įgaliojimai – SESV 45 straipsnis – Laisvas darbuotojų judėjimas – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 15 straipsnis – Teisė į darbą ir užsiimti profesija ar veikla – 17 straipsnis – Nuosavybės teisė – 52 straipsnio 1 dalis – Apribojimai – Demokratijos principas“

Byloje C-718/18

dėl 2018 m. lapkričio 16 d. pagal SESV 258 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Komisija, atstovaujama M. Noll-Ehlers ir O. Beynet,

ieškovė,

prieš

Vokietijos Federacinės Respubliką, iš pradžių atstovaujamą J. Möller ir T. Henze, vėliau – J. Möller ir S. Eisenberg,

atsakovę,

palaikomą

Švedijos Karalystės, iš pradžių atstovaujamos C. Meyer-Seitz, A. Falk, H. Shev, J. Lundberg ir H. Eklinder, vėliau – C. Meyer-Seitz, H. Shev ir H. Eklinder,

įstojusios į bylą šalies,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

* Proceso kalba: vokiečių.

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Vilaras, ketvirtosios kolegijos teisėjo pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai N. Piçarra (pranešėjas), D. Šváby ir S. Rodin,

generalinis advokatas G. Pitruzzella,

posėdžio sekretorius D. Dittert, skyriaus vadovas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2020 m. spalio 15 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2021 m. sausio 14 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Ieškinyje Europos Komisija Teisingumo Teismo prašo pripažinti, kad tinkamai neperkėlusi:

– 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/54/EB (OL L 211, 2009, p. 55), 2 straipsnio 21 punkto ir 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/55/EB (OL L 211, 2009, p. 94), 2 straipsnio 20 punkto

– kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 3 ir 8 dalių,

– kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 5 dalies ir

– Direktyvos 2009/72 37 straipsnio 1 dalies a punkto ir 6 dalies a ir b punktų, taip pat Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 1 dalies a punkto ir 6 dalies a ir b punktų,

Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal šias direktyvas.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2009/72

2 Direktyvos 2009/72 1, 4, 9, 11, 12, 16, 24, 25, 33, 34 ir 36 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(1) Nuo 1999 m. [Europos Sąjungoje] pradėjus palaipsniui kurti elektros energijos vidaus rinką buvo siekiama visiems Europos Sąjungos vartotojams – ir piliečiams, ir verslo subjektams – suteikti tikrą pasirinkimo galimybę, sukurti naujų verslo galimybių ir didinti tarpvalstybinę prekybą siekiant didesnio našumo, konkurencingų kainų ir aukštesnio lygio paslaugų standartų bei siekiant prisidėti prie tiekimo saugumo ir tvarumo.

<…>

(4) Tačiau šiuo metu [Sąjungoje] yra kliūčių, trukdančių elektros energijos pardavimui vienodomis sąlygomis ir be diskriminacijos ar sunkumų. Visų pirma nediskriminacinė prieiga prie tinklo ir vienodai veiksmingo lygio reguliuojamoji priežiūra dar nėra užtikrinta kiekvienoje valstybėje narėje.

<…>

(9) Tinklų veiksmingai neatskyrus nuo gamybos ir tiekimo veiklos (toliau – veiksmingas atskyrimas), lieka diskriminacijos pavojus ne tik eksploatuojant tinklą, bet ir skatinant vertikalios integracijos įmones pakankamai investuoti į savo tinklus.

<…>

(11) Veiksmingą atskyrimą įmanoma užtikrinti tik pašalinus vertikalios integracijos įmonių siekį diskriminuoti konkurentus prieigos prie tinklų ir investicijų atžvilgiu. Be jokios abejonės, nuosavybės atskyrimas, t. y. tinklo savininko paskyrimas sistemos operatoriumi ir jo nepriklausomumas nuo bet kokių su tiekimu ir gamyba susijusių interesų, yra veiksmingas ir patikimas būdas šalinti nuolat kylantį interesų konfliktą ir užtikrinti tiekimo saugumą. <…> Todėl atskiriant nuosavybę iš valstybių narių turėtų būti reikalaujama užtikrinti, kad tas pats asmuo arba asmenys neturėtų teisės kontroliuoti gamybos arba tiekimo įmonės ir kartu kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą arba turėti kokių nors teisių perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos atžvilgiu. Ir atvirkščiai, kontroliuojant perdavimo sistemą arba perdavimo sistemos operatorių turėtų būti draudžiama kontroliuoti gamybos arba tiekimo įmonę arba turėti kokių nors teisių jos atžvilgiu. Laikantis šių apribojimų gamybos arba tiekimo įmonė turėtų turėti galimybę turėti mažiau nei pusę perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos akcijų paketo.

(12) Pagal bet kurią veiklos rūšių atskyrimo sistemą turėtų būti veiksmingai pašalinamas gamintojų, tiekėjų ir perdavimo sistemos operatorių interesų konfliktas, kad būtų skatinama vykdyti būtinas investicijas ir užtikrinti prieigą naujiems rinkos dalyviams pagal skaidrų ir veiksmingą reguliavimo režimą, o nacionalinėms reguliavimo institucijoms neturėtų būti sukuriamas apsunkinantis reguliavimo režimas.

<…>

(16) Paskyrus nuo tiekimo ir gamybos interesų nepriklausomą sistemos operatorių ar perdavimo operatorių, vertikalios integracijos įmonei būtų sudaryta galimybė išlaikyti tinklo turto nuosavybę ir kartu būtų užtikrintas veiksmingas interesų atskyrimas, jeigu toks nepriklausomas sistemos operatorius arba toks nepriklausomas perdavimo operatorius atlieka visas sistemos operatoriaus funkcijas ir įdiegiami išsamūs reguliavimo ir visapusiškos reguliuojamosios kontrolės mechanizmai.

<…>

(24) Visiškai veiksmingas tinklo veiklos atskyrimas nuo tiekimo ir gamybos veiklos turėtų būti taikomas visoje [Sąjungoje] ir [Sąjungos], ir ne [Sąjungos] įmonėms. Siekiant užtikrinti, kad tinklo veikla ir tiekimo bei gamybos veikla visoje [Sąjungoje] išliktų viena nuo kitos atskirtos, reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikti įgaliojimai atsisakyti sertifikuoti atskyrimo taisyklių nesilaikančius perdavimo sistemos operatorius. <…>

(25) Energijos tiekimo saugumas – esminė sudedamoji visuomenės saugumo dalis, todėl jis glaudžiai susijęs su veiksmingu elektros energijos vidaus rinkos veikimu ir su valstybių narių atskirtų elektros energijos rinkų integracija. Elektros energiją Sąjungos piliečiams galima tiekti tik tinklais. Veikiančios elektros energijos rinkos, ypač tinklai ir kita su elektros energijos tiekimu susijusi įranga, yra labai svarbūs visuomenės saugumui, ekonomikos konkurencingumui ir Sąjungos piliečių gerovei. Todėl asmenims iš trečiųjų šalių turėtų būti leista kontroliuoti perdavimo sistemą arba perdavimo sistemos operatorių tik tuomet, jei jie laikosi veiksmingo atskyrimo reikalavimų, kurie taikomi [Sąjungoje]. <…>

<…>

(33) [2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos] direktyvoje 2003/54/EB [dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančioje Direktyvą 96/92/EB (OL L 176, 2003, p. 37; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k. 12 sk., 2 t., p. 211], buvo nustatytas reikalavimas valstybėms narėms įsteigti reguliavimo institucijas, kurioms būtų suteikta speciali kompetencija. Tačiau remiantis patirtimi galima padaryti išvadą, kad reguliavimo veiksmingumą dažnai mažina pernelyg mažas reguliavimo institucijų nepriklausomumas nuo Vyriausybės, nepakankami įgaliojimai ir apribota veiksmų laisvė. Dėl tos priežasties 2007 m. kovo 8 ir 9 d. Europos Vadovų Tarybos susitikime Komisija buvo paraginta parengti pasiūlymus dėl teisės aktų, kurių tikslas – toliau derinti nacionalinių energetikos reguliavimo institucijų įgaliojimus ir stiprinti jų nepriklausomumą. Šios nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų turėti galimybę spręsti su elektros energijos ir dujų sektoriais susijusius klausimus.

(34) Kad elektros energijos vidaus rinka tinkamai veiktų, energetikos reguliavimo institucijos turi turėti galimybę priimti sprendimus visais svarbiais reguliavimo klausimais ir būti visiškai nepriklausomos nuo visų kitų viešųjų ar privačiųjų interesų įtakos. Tai nesudaro kliūčių vykdyti nei teisminę peržiūrą, nei parlamentinę priežiūrą pagal valstybių narių konstitucinius įstatymus. <…>

<…>

(36) Nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų turėti galimybę nustatyti ar patvirtinti tarifus arba metodikas, kuriomis remiantis apskaičiuojami tarifai, atsižvelgiant į perdavimo sistemos operatoriaus ar skirstymo sistemos operatoriaus (-ių) pasiūlymą, arba į pasiūlymą, dėl kurio susitarė šis (-ie) operatorius (-iai) ir tinklo naudotojai. Atlikdamos šias užduotis, nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų užtikrinti, kad perdavimo ir skirstymo tarifai būtų nediskriminaciniai ir atspindintys išlaidas, ir turėtų atsižvelgti į ilgalaikes, ribines ir išvengtas tinklo išlaidas dėl gamybos skirstymo ir paklausos valdymo priemonių.“

3 Šios direktyvos 2 straipsnio „Sąvokų apibrėžtys“ 21 ir 35 punktuose numatyta:

„Šioje direktyvoje taikomos šios sąvokų apibrėžtys:

<…>

21. vertikalios integracijos įmonė – elektros energijos įmonė ar elektros energijos įmonių grupė, kai tas pats asmuo ar tie patys asmenys turi teisę tiesiogiai ar netiesiogiai vykdyti kontrolę, ir kai

įmonė ar įmonių grupė atlieka bent vieną iš perdavimo ar skirstymo funkcijų ir bent vieną iš elektros energijos gamybos ar tiekimo funkcijų;

<…>

35. elektros energijos įmonė – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis bent vieną iš šių funkcijų: elektros energijos gamyba, perdavimas, skirstymas, tiekimas ar pirkimas, atsakingas už komercines, technines arba techninės priežiūros užduotis, susijusias su šiomis funkcijomis, išskyrus galutinius vartotojus.“

4 Minėtos direktyvos 9 straipsnio „Perdavimo sistemų ir perdavimo sistemos operatorių veiklos rūšių atskyrimas“ 1 ir 8 dalyse nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad nuo 2012 m. kovo 3 d.:

a) kiekviena įmonė, kuriai priklauso perdavimo sistema, veiktų kaip perdavimo sistemos operatorius;

b) tas pats asmuo ar asmenys neturėtų teisės:
   i) nei tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą arba turėti kokių nors teisių tokio perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos atžvilgiu;
   ii) nei tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, arba turėti kokių nors teisių tokios įmonės atžvilgiu;

c) tas pats asmuo ar asmenys neturėtų teisės skirti perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisės klausimais įmonei atstovaujančių organų narius ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, arba turėti kokių nors teisių tokios įmonės atžvilgiu; ir

d) tas pats asmuo neturėtų teisės būti ir įmonės, atliekančios kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, ir perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisės klausimais įmonei atstovaujančių organų nariu.

<…>

8. Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklauso vertikalios integracijos įmonei, valstybė narė gali nuspręsti netaikyti 1 dalies.

Tokiu atveju atitinkama valstybė narė:

a) paskiria nepriklausomą sistemos operatorių laikydamasi 13 straipsnio nuostatų; arba

b) laikosi V skyriaus [„Nepriklausomas perdavimo operatorius“] nuostatų.“

5 Tos pačios direktyvos 19 straipsnio „Perdavimo sistemos operatoriaus personalo ir atliekamo valdymo nepriklausomumas“ 3, 5 ir 8 dalyse nustatyta:

„3. Trejų metų laikotarpiu prieš už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų ir (arba) jo administracinių organų narių, kuriems taikoma ši dalis, paskyrimą jie neina tiesiogiai ar netiesiogiai profesinių pareigų vertikalios integracijos įmonėje arba neturi joje profesinės atsakomybės, interesų ar verslo ryšių su ja arba bet kuriuo jos padaliniu, arba kontrolinį akcijų paketą turinčiais akcininkais, išskyrus perdavimo sistemos operatorių.

<…>

5. Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingi asmenys ir (arba) jo administracinių organų nariai bei darbuotojai tiesiogiai ar netiesiogiai neturi jokių interesų jokiame vertikalios integracijos įmonės padalinyje ar negauna iš jo finansinės naudos, išskyrus interesus ir finansinę naudą, susijusius su perdavimo sistemos operatoriumi. Jų atlyginimas nepriklauso nuo vertikalios integracijos įmonės veiklos ar rezultatų, išskyrus perdavimo sistemos operatoriaus veiklą ar rezultatus.

<…>

8. 3 dalis taikoma už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų ir (arba) jo administracinių organų narių daugumai.

Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingi asmenys ir (arba) jo administracinių organų nariai, kuriems netaikoma 3 dalis, bent šešių mėnesių laikotarpiu prieš jų paskyrimą neturi būti vykdę valdymo ar kitos susijusios veiklos vertikalios integracijos įmonėje.

Šios dalies pirma pastraipa ir 4–7 dalys taikomos visiems asmenims, kurie dalyvauja vykdomajame valdyme, ir asmenims, kurie yra pastariesiems tiesiogiai atskaitingi su tinklo eksploatavimu, priežiūra ar plėtojimu susijusiais klausimais.“

6 Direktyvos 2009/72 35 straipsnio „Reguliavimo institucijų paskyrimas ir nepriklausomumas“ 4 ir 5 dalyse nurodyta:

„4. Valstybės narės garantuoja reguliavimo institucijos nepriklausomumą ir užtikrina, kad ji nešališkai ir skaidriai naudotųsi savo įgaliojimais. Šiuo tikslu valstybė narė užtikrina, kad reguliavimo institucija, vykdydama jai šia direktyva ir susijusiais teisės aktais nustatytas reguliavimo užduotis:

a) būtų teisiškai atskirta ir funkciniu atžvilgiu nepriklausoma nuo kito viešojo ar privačiojo subjekto;

b) užtikrintų, kad jos personalas ir už jos valdymą atsakingi asmenys:
   i) veiktų nepriklausomai nuo visų rinkos interesų; ir
   ii) vykdydami reguliavimo užduotis, nesiektų gauti jokios Vyriausybės arba kito viešojo ar privačiojo subjekto tiesioginių nurodymų ir jų nevykdytų. Šis reikalavimas neturi įtakos atitinkamam glaudžiam bendradarbiavimui su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis ar Vyriausybės pateiktoms bendrosioms politinėms gairėms, nesusijusioms su reguliavimo įgaliojimais ir pareigomis pagal 37 straipsnį.

5. Siekdamos apsaugoti reguliavimo institucijos nepriklausomumą, valstybės narės pirmiausia užtikrina, kad:

a) reguliavimo institucija galėtų priimti savarankiškus sprendimus, nepriklausomai nuo jokio politinio organo, ir turėtų atskirus metinius biudžeto asignavimus, kuriuos naudojant suteikiama galimybė savarankiškai įgyvendinti paskirtą biudžetą, bei adekvačius žmogiškuosius ir finansinius išteklius savo pareigoms vykdyti; <…>

<…>“

7 Šios direktyvos 37 straipsnio „Reguliavimo institucijos pareigos ir įgaliojimai“ 1, 6, 8, 10 ir 17 dalyse nustatyta:

„1. Reguliavimo institucijos pareigos yra šios:

a) laikantis skaidrumo kriterijų, nustatyti ar patvirtinti perdavimo ar skirstymo tarifus arba jų metodikas; <…>

<…>

6. Reguliavimo institucijos atsako už tai, kad likus pakankamai laiko iki jų įsigaliojimo būtų nustatytos ar patvirtintos bent tos metodikos, pagal kurias apskaičiuojama ar nustatomos sąlygos, susijusios su:

a) prijungimu ir prieiga prie nacionalinių tinklų, įskaitant perdavimo ir skirstymo tarifus ar jų metodikas. Taikant tuos tarifus ar metodikas sudaromos galimybės būtinąsias investicijas į tinklus vykdyti tokiu būdu, kad šios investicijos užtikrintų tinklų gyvybingumą;

b) balansavimo paslaugų, kurios teikiamos ekonomiškiausiu būdu ir padeda užtikrinti tinkamas paskatas tinklo naudotojams subalansuoti savo teikiamą galingumą ir suvartojamą energiją, teikimu. Balansavimo paslaugos teikiamos sąžiningai, nediskriminuojant ir grindžiamos objektyviais kriterijais; <…>

<…>

8. Nustatydamos ar tvirtindamos tarifus arba metodikas ir balansavimo paslaugas, reguliavimo institucijos užtikrina, kad perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriams būtų suteiktos tinkamos paskatos trumpalaikiu ir ilgalaikiu laikotarpiu didinti energijos vartojimo efektyvumą, skatinti rinkos integraciją ir tiekimo saugumą bei remti susijusius mokslinius tyrimus.

<…>

10. Reguliavimo institucijoms suteikiami įgaliojimai reikalauti, kad perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriai, prireikus, pakeistų sąlygas, įskaitant šiame straipsnyje nurodytus tarifus ar metodikas, siekiant užtikrinti, kad jie būtų proporcingi ir taikomi nediskriminuojant. Jeigu vėluojama nustatyti perdavimo ir skirstymo tarifus, reguliavimo institucijos turi teisę nustatyti ar patvirtinti laikinuosius perdavimo ir skirstymo tarifus ar metodikas ir nuspręsti, kokios atitinkamos kompensavimo priemonės bus taikomos, jeigu galutiniai perdavimo ir skirstymo tarifai ar metodikos būtų kitokie nei tie laikinieji tarifai ar metodikos.

<…>

17. Valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniu lygmeniu veiktų tinkami mechanizmai, kuriuos taikant šalis, kurios atžvilgiu reguliavimo institucija priima sprendimą, turėtų teisę paduoti apeliaciją nuo suinteresuotųjų šalių ir nuo bet kokios Vyriausybės nepriklausomai įstaigai.“

8 Nuo 2021 m. sausio 1 d. Direktyva 2009/72/EB buvo panaikinta 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES (OL L 158, 2019, p. 125). Tačiau šioje byloje ji ir toliau taikoma *ratione temporis*.

Direktyva 2009/73

9 Direktyvos 2009/73 1, 4, 6, 8, 9, 13, 21, 22, 29, 30 ir 32 konstatuojamosios dalys, kiek tai susiję su gamtinių dujų sektoriumi, *mutatis mutandis* atitinka minėtas Direktyvos 2009/72 nuostatas.

10 Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 1 ir 20 punktai, 9 straipsnio 1 ir 8 dalys, 19 straipsnio 3, 5 ir 8 dalys, 39 straipsnio 4 ir 5 dalys, 41 straipsnio 1 dalies a punktas, 6 dalies a ir b punktai, 8, 10 ir 17 dalys, kiek tai susiję su gamtinių dujų sektoriumi, *mutatis mutandis* atitinka minėtas Direktyvos 2009/72 nuostatas.

Vokietijos teisė

11 Pagal 2005 m. liepos 7 d. *Energiewirtschaftsgesetz* (Energetikos įstatymas) (*BGBl.* I, p. 1970 ir 3621) 3 straipsnio 38 punktą, iš dalies pakeistą 2017 m. liepos 20 d. įstatymo 2 straipsnio 6 dalimi (*BGBl.* I, p. 2808, 2018 I p. 472) (toliau – *EnWG*), „energijos tiekimo funkciją atliekanti vertikalios integracijos įmonė“ apibrėžiama kaip „elektros energijos arba dujų sektoriuje veiklą vykdanti įmonė arba susijusių elektros energijos arba dujų sektoriaus įmonių grupė, kaip tai suprantama pagal 2004 m. sausio 20 d. Reglamento (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (OL L 24, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 40) 3 straipsnio 2 dalį; atitinkama įmonė ar įmonių grupė Europos Sąjungoje turi vykdyti bent vieną iš šių funkcijų elektros energijos sektoriuje: elektros energijos perdavimą arba paskirstymą, ir bent vieną iš šių funkcijų: elektros energijos gamybą arba paskirstymą; arba bent vieną iš šių funkcijų gamtinių dujų sektoriuje: SGD (suskystintų gamtinių dujų) perdavimą, paskirstymą, įrenginio valdymą arba laikymą, ir tuo pačiu metu bent vieną iš šių funkcijų: gamtinių dujų gavybą arba skirstymą“.

12 Šio įstatymo 10c straipsnyje „Nepriklausomo perdavimo tinklo operatoriaus darbuotojų ir vadovų nepriklausomumas“ nustatyta:

„<…>

2. Dauguma už perdavimo tinklo operatoriaus valdymą atsakingų asmenų trejus metus iki paskyrimo negali būti dirbę vienoje iš vertikalios integracijos įmonės įmonių (arba pas jų kontrolinį akcijų paketą turintį akcininką), kuri elektros energijos sektoriuje atlieka vieną iš elektros energijos gamybos, paskirstymo, tiekimo arba įsigijimo funkcijų, o gamtinių dujų sektoriuje atlieka vieną iš gamtinių dujų gamybos, skirstymo, tiekimo, įsigijimo ar laikymo funkcijų arba atlieka komercines, technines užduotis arba priežiūros užduotis, susijusias su šiomis funkcijomis, ar palaikę verslo ryšių su jais. Kiti už nepriklausomo perdavimo tinklo operatoriaus

valdymą atsakingi asmenys bent šešis mėnesius iki paskyrimo negali būti ėję analogiškų vadovų pareigų arba atlikę užduočių, analogiškų toms, kurias atlieka dirbdami vienoje iš nepriklausomo perdavimo operatoriaus vertikalios integracijos įmonės arba jų kontrolinį akcijų paketą turinčio akcininko įmonių, kuri elektros energijos sektoriuje atlieka vieną iš elektros energijos gamybos, skirstymo, tiekimo arba įsigijimo funkcijų ir gamtinių dujų sektoriuje atlieka vieną iš gamtinių dujų gamybos, skirstymo, tiekimo, įsigijimo ar laikymo funkcijų arba atlieka komercines, technines užduotis arba priežiūros užduotis, susijusias su šiomis funkcijomis, valdymo funkcijas arba funkciją, kuri yra panaši į pas nepriklausomą perdavimo tinklo operatorių vykdytą funkciją. Pirmasis ir antrasis sakiniai netaikomi paskyrimams, kurie įsigaliojo iki 2012 m. kovo 3 d.

<…>

4. Nepriklausomas perdavimo tinklo operatorius ir vertikalios integracijos įmonė užtikrina, kad už nepriklausomo perdavimo tinklo operatoriaus valdymą atsakingi asmenys ir kiti jo darbuotojai po 2012 m. kovo 3 d. neįsigytų jokios energiją tiekiančios vertikalios integracijos įmonės ar vieno iš jos padalinių kapitalo dalies, nebent tai būtų nepriklausomo perdavimo tinklo operatoriaus kapitalo dalys. Už valdymą atsakingi asmenys ne vėliau kaip 2016 m. kovo 31 d. perleidžia energiją tiekiančios vertikalios integracijos įmonės arba jos padalinių kapitalo dalis, įsigytas iki 2012 m. kovo 3 d. Nepriklausomas perdavimo tinklo operatorius užtikrina, kad už jo valdymą atsakingų asmenų atlyginimas nepriklausytų nuo energiją tiekiančios vertikalios integracijos įmonės arba vienos iš jos dukterinių bendrovių finansinės sėkmės ir ypač nuo veiklos rezultatų, išskyrus nepriklausomą perdavimo tinklo operatorių.

<…>

6. 2 dalies pirmas sakinys, taip pat 3 ir 5 dalys *mutatis mutandis* taikomos asmenims, kurie yra tiesiogiai pavaldūs už valdymą atsakingiems asmenims ir kurie yra atsakingi už tinklo valdymą, priežiūrą ar plėtrą.“

13 Minėto įstatymo 24 straipsnyje „Nuostatos dėl prieigos prie tinklo sąlygų, mokesčių už prieigą prie tinklo, taip pat balansavimo paslaugų teikimo ir įsigijimo; reguliavimo įgaliojimai“ nustatyta:

„Federalinė vyriausybė gali, gavusi *Bundesrat* (Vokietija) pritarimą, nutarimu:

1. nustatyti prieigos prie tinklo sąlygas, įskaitant balansavimo paslaugų įsigijimą ir teikimą, toms sąlygoms nustatyti naudojamą metodiką, taip pat mokesčių už prieigą nustatymo metodiką <…>;

2. nustatyti, kokiais atvejais ir kokiomis sąlygomis reguliavimo institucija gali nustatyti tokias sąlygas ar metodiką arba juos patvirtinti tinklo operatoriaus prašymu;

3. nustatyti, kokiais konkrečiais tinklo naudojimo atvejais ir kokiu pagrindu reguliavimo institucija gali konkrečiais atskirais atvejais suteikti leidimą taikyti individualius mokesčius už prieigą prie tinklo arba jo nesuteikti <…>“

Ikiteisminė procedūra

14 2014 m. gegužės 20 d. Komisija, savo iniciatyva atlikdama direktyvų 2009/72 ir 2009/73 perkėlimo į Vokietijos nacionalinę teisę tyrimą, kuriuo buvo siekiama patikrinti, ar yra galimų neatitikimų Sąjungos teisei, pateikė Vokietijos Federacinei Respublikai tam tikrus klausimus dėl šių direktyvų perkėlimo; Vokietijos institucijos atsakė į juos 2014 m. rugsėjo 12 d. raštu.

15 Manydama, kad kelios nacionalinės teisės nuostatos neatitinka šių direktyvų, 2015 m. vasario 27 d. Komisija išsiuntė Vokietijos Federacinei Respublikai oficialų pranešimą pažeidimo tyrimo procedūroje Nr. 2014/2285; ši valstybė narė į jį atsakė 2015 m. birželio 24 d. raštu.

16 2016 m. balandžio 29 d. Komisija išsiuntė Vokietijos Federacinei Respublikai pagrįstą nuomonę, joje priminė savo oficialiame pranešime išdėstytą požiūrį, kad tam tikros Vokietijos teisės nuostatos neatitinka direktyvų 2009/72 ir 2009/73. 2016 m. rugpjūčio 29 d. raštu ši valstybė narė atsakė, kad priimami teisės aktų pakeitimai, susiję su tam tikrais pagrįstoje nuomonėje išdėstytais argumentais, o 2017 m. rugsėjo 19 d. nusiuntė 2017 m. liepos 22 d. įsigaliojusio *EnWG* tekstą.

17 Manydama, kad Vokietijos Federacinės Respublikos priimtos teisės nuostatos vis dar nevisiškai atitinka direktyvas 2009/72 ir 2009/73, Komisija pareiškė šį ieškinį.

Dėl ieškinio

18 Savo ieškinį Komisija grindžia keturiais pagrindais, kurie visi susiję su tuo, kad Vokietijos Federacinė Respublika netinkamai perkėlė į *EnWG* direktyvas 2009/72 ir 2009/73.

Dėl pirmojo pagrindo, grindžiamo Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 21 punkto ir Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 20 punkto pažeidimu

Šalių argumentai

19 Pateikdama šį pagrindą Komisija Vokietijos Federacinei Respublikai priekaištauja dėl to, kad ši į savo vidaus teisę neteisingai perkėlė sąvoką „vertikalios integracijos įmonė“ (toliau – VIĮ), kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 21 punktą ir Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 20 punktą, nes *EnWG* 3 straipsnio 38 punkte pateikta šios sąvokos apibrėžtis apima tik Sąjungoje veiklą vykdančias įmones.

20 Komisijos teigimu, VIĮ sąvokos teritorinės taikymo srities apribojimas, numatytas *EnWG*, prieštarauja tiek Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 21 punkto ir Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 20 punkto formuluotei, tiek šiose direktyvose numatytomis elektros energijos ir gamtinių dujų perdavimo tinklų veiksmingo atskyrimo nuo šių produktų gamybos ir tiekimo veiklos taisyklėmis siekiamam tikslui.

21 Iš tiesų, jei Sąjungos teisės aktų leidėjas būtų siekęs apriboti VIĮ sąvokos apibrėžtį Sąjungoje vykdoma veikla, jis būtų tai aiškiai nurodęs, kaip padarė kitose direktyvų 2009/72 ir 2009/73 nuostatose. Tokį aiškinimą patvirtina Direktyvos 2009/72 24 konstatuojamoji dalis ir Direktyvos 2009/73 21 konstatuojamoji dalis; jose paminėtas bendrasis principas, pagal kurį įmonėms, kurių buveinė yra už Sąjungos ribų, taikoma Sąjungos teisė, jei jos vykdo joje savo veiklą.

22 Be to, perdavimo tinklo operatorių ir gamintojų ar tiekėjų tarpusavio interesų konfliktų, kuriems minėtose atskyrimo taisyklėse siekiama užkirsti kelią nurodant, kad šie operatoriai sertifikuojami tik tuo atveju, jei atitinkamus tinklus jie eksploatuoja nepriklausomai ir nediskriminuodami, galėtų kilti tiek tuo atveju, kai veikla, patenkanti į VIĮ sąvokos apibrėžtis, vykdoma Sąjungoje, tiek tuo atveju, kai ji vykdoma už jos ribų.

23 Komisija taip pat pažymi, kad ne Sąjungoje vykdomos veiklos įtraukimas į VIĮ sąvokos taikymo sritį nereiškia, kad ne Sąjungos įmonės būtinai įgyja Europos Sąjungos teisės aktuose numatytas teises ir pareigas, ir neišplečia Sąjungos kompetencijos. Iš tikrųjų perdavimo tinklų operatoriai, kuriems taikomos nuostatos dėl veiksmingo atskyrimo, visada veiklą vykdo Sąjungos teritorijoje. Jeigu ne Sąjungoje vykdoma veikla būtų įtraukta į VIĮ sąvokos apibrėžtį, būtų galima vertinti tos veiklos poveikį Sąjungoje. Toks aiškinimas neprieštarautų jokiam konkurencijos teisės ar tarptautinės teisės principui.

24 Vokietijos Federacinė Respublika, pirma, remdamasi Teisingumo Teismo jurisprudencija (1985 m. gegužės 25 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, 29/84, EU:C:1985:229, 9 punktas ir 2016 m. birželio 30 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija*, C-648/13, EU:C:2016:49, 73 punktas), teigia, kad valstybės narės neprivalo direktyvų perkelti pažodžiui, jei jų teisinis turinys atitinka. Ši valstybė narė nurodo, kad VIĮ sąvokos apibrėžtis, pateikta *EnWG* 3 straipsnio 38 dalyje, neprieštarauja Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 21 punkto ir
Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 20 punkto formuluotei. Iš tikrųjų šiose nuostatose nėra jokios nuorodos į teritorinę taikymo sritį, todėl šiuo atžvilgiu jos turi būti aiškinamos perkeliant jas į valstybių narių nacionalinę teisę.

25 Antra, Vokietijos Federacinė Respublika tvirtina, kad atsižvelgiant į šiose direktyvose numatytų veiksmingo atskyrimo taisyklių prasmę ir tikslą nereikalaujama, kad VIĮ sąvokos apibrėžtyje būtų atsižvelgta į veiklą, kurią už Sąjungos ribų vykdo elektros energijos gamybos ar tiekimo įmonės. Tokia veikla nedarytų apibrėžto poveikio veiksmingam ir nediskriminaciniam elektros energijos ir gamtinių dujų perdavimo tinklų eksploatavimui Sąjungoje, nes šių tinklų operatorių ir susijusiuose konkuruojančiuose sektoriuose veiklą vykdančių įmonių padalinių interesų konfliktas kiltų tik tuo atveju, jei pastarieji pageidautų naudoti tinklus jų gaminamai ar tiekiamai elektros energijai perduoti. Nors iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos (2017 m. rugsėjo 6 d. Sprendimo *Intel / Komisija*, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 40 ir paskesni punktai) matyti, kad apibrėžto poveikio kriterijus leidžia pateisinti Sąjungos teisės taikymą, kai nagrinėjamas elgesys nedelsiant sukelia didelį poveikį Sąjungoje, į šį kriterijų pakankamai atsižvelgta *EnWG* 3 straipsnio 38 punkte pateiktoje apibrėžtyje.

26 Trečia, įtraukus trečiųjų šalių įmonių už Sąjungos ribų vykdomą veiklą į VIĮ sąvokos apibrėžtį Sąjungos reglamentavimo kompetencija būtų išplėsta, o tai prieštarautų tarptautinei teisei. Iš tiesų šios trečiųjų šalių įmonės įgytų teisių ir pareigų, nevykdydamos veiklos Sąjungos teritorijoje.

27 Ketvirta, Vokietijos Federacinė Respublika nurodo, kad toks
Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 21 punkto ir Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 20 punkto aiškinimas, pagal kurį VIĮ sąvoka apima trečiųjų šalių įmonių vykdomą veiklą už Sąjungos ribų, prieštarauja pareigai aiškinti antrinės teisės aktą pagal Sąjungos pirminę teisę. Iš tikrųjų, kadangi šios direktyvos grindžiamos EB sutarties 47 straipsnio 2 dalimi ir EB sutarties 55 ir 95 straipsniais (po pakeitimo – atitinkamai SESV 53 straipsnio 2 dalis, taip pat 62 ir 114 straipsniai), jomis turi būti siekiama palengvinti naudojimąsi įsisteigimo laisve ir laisve teikti paslaugas, taip pat

suderinti valstybių narių teisės aktus, kuriais reglamentuojamas vidaus rinkos sukūrimas ir veikimas. Vis dėlto šios pirminės teisės nuostatos negali būti tinkamas teisinis pagrindas priimant nuostatas, taikomas įmonių trečiojoje šalyje vykdomai ekonominei veiklai.

28 Be to, kadangi trečiųjų šalių įmonių veikla, vykdoma už Sąjungos ribų, nedaro poveikio vidaus rinkai, joms nereikia nustatyti laisvo kapitalo judėjimo apribojimų, kaip tai suprantama pagal SESV 63 straipsnį, taip pat įmonių ir jų darbuotojų laisvės užsiimti profesija ar veikla ir nuosavybės teisės, atitinkamai įtvirtintų Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 15 straipsnio 1 dalyje, 16 straipsnyje ir 17 straipsnio 1 dalyje, apribojimų, kurie numatyti direktyvose 2009/72 ir 2009/73, siekiant tikslo užtikrinti veiksmingą ir nediskriminacinį perdavimo tinklų eksploatavimą Sąjungoje.

Teisingumo Teismo vertinimas

29 Kadangi Vokietijos Federacinė Respublika nurodo, kad *EnGW* 3 straipsnio 38 punkte pateikta VIĮ sąvokos apibrėžtis ne prieštarauja Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 21 punkte ir Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 20 punkte pateiktai apibrėžčiai, o ją patikslina, išnagrinėti, ar ši valstybė narė pagrįstai aiškina šią apibrėžtį, reikia atsižvelgiant ne tik į šių direktyvų 2 straipsnio 21 punkto ir 2 straipsnio 20 punkto tekstą, bet ir į jų kontekstą ir teisės akto, kuriame šios nuostatos įtvirtintos, tikslus (šiuo klausimu žr. 2017 m. spalio 12 d. Sprendimo *Kamin und Grill Shop*, C-289/16, EU:C:2017:758, 22 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

30 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 21 punktą VIĮ apibrėžiama kaip „elektros energijos įmonė ar elektros energijos įmonių grupė, kai tas pats asmuo ar tie patys asmenys turi teisę tiesiogiai ar netiesiogiai vykdyti kontrolę, ir kai įmonė ar įmonių grupė atlieka bent vieną iš perdavimo ar skirstymo funkcijų ir bent vieną iš elektros energijos gamybos ar tiekimo funkcijų“. Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 20 punkte pateikiama analogiška VIĮ apibrėžtis gamtinių dujų srityje.

31 Pirma, reikia pažymėti, kad nei Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 21 punkte, nei Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 20 punkte apibrėžiant VIĮ sąvoką taip, kaip ji turi būti suprantama pagal šias direktyvas, nepateikiama nuoroda į valstybių narių teisę.

32 Šiomis aplinkybėmis pažymėtina, kad VIĮ sąvoka yra savarankiška Sąjungos teisės sąvoka, kuri visoje Sąjungoje turi būti aiškinama autonomiškai ir vienodai, atsižvelgiant į vienodo šios teisės taikymo reikalavimus, kylančius iš lygybės principo. Taigi šios sąvokos apimtis negali būti nustatoma pagal valstybių narių teisėje žinomas sąvokas arba nacionaliniu lygiu atliekamą kvalifikavimą (pagal analogiją žr. 2020 m. liepos 9 d. Sprendimo *RL (Kovos su pavėluotu mokėjimu direktyva)*, C-199/19, EU:C:2020:548, 27 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

33 Be to, kadangi Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 21 punkto ir Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 20 punkto formuluotėje nieko nepaminėta apie teritoriją, kurioje VIĮ vykdo savo veiklą, ar tokios įmonės buveinės vietą, darytina išvada, kad šiose nuostatose nėra nustatyta aiškaus VIĮ sąvokos teritorinio apribojimo, kuris reikštų, kad ši sąvoka apima tik Sąjungoje vykdomą veiklą.

34 Antra, kiek tai susiję su VIĮ sąvokos kontekstu, svarbu pažymėti, kad, kaip matyti, be kita ko, iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 9 straipsnio 1 ir 8 dalių, siejamų su pirmosios direktyvos 9 konstatuojamąja dalimi ir antrosios direktyvos 6 konstatuojamąja dalimi, ši sąvoka yra sudedamoji šių direktyvų nuostatų, kuriomis siekiama „veiksmingai atskirti“ perdavimo tinklus atitinkamai nuo elektros energijos ir gamtinių dujų gamybos ir tiekimo veiklos, dalis.

35 Trečia, dėl nagrinėjamų teisės aktų tikslų reikia pažymėti, kad direktyvomis 2009/72 ir 2009/73 siekiama sukurti elektros energijos ir gamtinių dujų vidaus rinką, kurios pagrindas būtų nediskriminacinės prieigos prie tinklų garantija. Iš pirmosios direktyvos 9 konstatuojamosios dalies ir antrosios direktyvos 6 konstatuojamosios dalies matyti, kad nesant šio sprendimo ankstesniame punkte nurodyto veiksmingo atskyrimo kyla su šia prieiga susijusios diskriminacijos rizika. Siekiant pašalinti šią riziką, kaip matyti, be kita ko, iš Direktyvos 2009/72 11, 12 ir 16 konstatuojamųjų dalių, taip pat Direktyvos 2009/73 8, 9 ir 13 konstatuojamųjų dalių, reikia pašalinti bet kokį energinių produktų gamintojų ar tiekėjų ir šių produktų perdavimo tinklų operatorių interesų konfliktą.

36 Taigi direktyvose 2009/72 ir 2009/73 nustatyti veiksmingo atskyrimo reikalavimai yra skirti visiškam veiksmingam perdavimo tinklo operatorių nepriklausomumui nuo gamybos ir tiekimo veiklos užtikrinti (šiuo klausimu žr. 2017 m. spalio 26 d. Sprendimo *Balgarska energiyna borsa*, C-347/16, EU:C:2017:816, 34 punktą). Iš Direktyvos 2009/72 24 konstatuojamosios dalies ir Direktyvos 2009/73 21 konstatuojamosios dalies matyti, kad veiksmingas tinklo veiklos atskyrimas nuo tiekimo ir gamybos veiklos turėtų būti taikomas visoje Sąjungoje ir Sąjungos, ir ne Sąjungos įmonėms.

37 Iš tiesų negalima atmesti galimybės, kad Sąjungoje esančio perdavimo tinklo operatoriaus ir elektros energijos ar gamtinių dujų gamintojų ar tiekėjų, vykdančių veiklą šiose srityse už Sąjungos ribų, interesai gali nesutapti. Kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 44 punkte, tuo atveju, kai gamtinės dujos ar elektros energija, kurias įmonė gamina už Sąjungos ribų, perduodamos Sąjungoje tai pačiai įmonei priklausančiu perdavimo tinklu, aiškiai kyla pavojus, jog eksploatuojant šį tinklą gali būti diskriminuojama; dėl tokio elgesio gali susidaryti nepalankios sąlygos konkurentų energinių produktų perdavimui.

38 Kaip generalinis advokatas taip pat pažymėjo išvados 45 punkte, dėl siauro VIĮ sąvokos aiškinimo, kurio laikosi Vokietijos Federacinė Respublika, kyla pavojus direktyvų 2009/72 ir 2009/73 nuostatų, reglamentuojančių veiksmingą atskyrimą, veiksmingumui, nes pagal šį aiškinimą VIĮ, gaminančiai ar tiekiančiai gamtines dujas ar elektrą už Sąjungos ribų, leidžiama jas apeiti. Be to, toks siauras aiškinimas neatitinka šiomis nuostatomis siekiamų tikslų, nes pagal jį į šios sąvokos taikymo sritį gali būti neįtrauktos galimo interesų konflikto situacijos, kaip antai nurodytos ankstesniame šio sprendimo punkte, nes minėta sąvoka taikoma tik veiklai, vykdomai Sąjungoje.

39 Darytina išvada, kad VIĮ sąvoką reikia aiškinti plačiai; toks aiškinimas leistų prireikus įtraukti veiklą, vykdomą už Sąjungos teritorijos ribų. Todėl dėl apribojimo, susijusio tik su Sąjungoje vykdoma veikla, ši sąvoka nepagrįstai apribojama.

40 Priešingai, nei teigia Vokietijos Federacinė Respublika, ši išvada nereiškia Sąjungos reglamentavimo kompetencijos išplėtimo už vidaus rinkos ribų, kuris prieštarauja pareigai aiškinti antrinės teisės aktą pagal pirminę teisę, šiuo atveju pagal SESV 53 straipsnio 2 dalį, 62 ir 114 straipsnius, taip pat pagal tarptautinę teisę.

41 Šiuo klausimu svarbu pažymėti, kad Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 21 punkte ir Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 20 punkte nekalbama apie rinką, esančią už Sąjungos ribų, šiuose punktuose tik pateikiama VIĮ sąvokos apibrėžtis, kuria užtikrinamas veiksmingas šių direktyvų taikymas ir tai, kad nebūtų apeiti tam tikri reikalavimai, kurie yra būtini siekiant užtikrinti veiksmingą atskyrimą ir taip pagerinti elektros energijos ir gamtinių dujų vidaus rinkų veikimo sąlygas.

42 Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę pabrėžti, kad į remiantis SESV 114 straipsniu priimtą aktą gali būti įtraukta nuostatų, skirtų reikalavimų, kuriais siekiama pagerinti vidaus rinkos veikimo sąlygas, apėjimui išvengti (šiuo klausimu žr. 2016 m. gegužės 4 d. Sprendimo *Philip Morris Brands ir kt.*, C-547/14, EU:C:2016:325, 131 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

43 Be to, už Sąjungos ribų gaminanti ar tiekianti gamtines dujas ar elektros energiją VIĮ gali susidurti su interesų konflikto, pavyzdžiui, minėto šio sprendimo 37 punkte, situacija, nes Sąjungos vidaus rinkoje gali būti diskriminuojama, net jei VIĮ gamina už Sąjungos ribų. Šiomis aplinkybėmis neatmestina Sąjungos kompetencija taikyti savo taisykles tokiems diskriminaciniams veiksmams (šiuo klausimu žr. 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Ahlström Osakeyhtiö ir kt. / Komisija*, 89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 ir 125/85-129/85, EU:C:1988:447, 18 punktą).

44 Vadinasi, reikia pritarti pirmajam pagrindui, kurį Komisija pateikė grįsdama ieškinį, ir konstatuoti, kad, tinkamai neperkėlusi Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 21 punkto ir Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 20 punkto, Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal šias direktyvas.

Dėl antrojo pagrindo, grindžiamo kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 3 ir 8 dalių pažeidimu

Šalių argumentai

45 Šiuo pagrindu Europos Komisija priekaištauja Vokietijos Federacinei Respublikai dėl to, kad ši tinkamai neperkėlė kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 3 ir 8 dalyse įtvirtintų nuostatų dėl pereinamųjų laikotarpių. Komisija teigia, kad šios nuostatos taikomos visoms užimamoms pareigoms ar vykdomoms užduotims, turimiems interesams ar komerciniams ryšiams, tiesiogiai ar netiesiogiai palaikomiems VIĮ, jos padalinių ir kontrolinį akcijų paketą turinčių akcininkų, kurie nėra perdavimo tinklo operatoriai. Pagal *EnWG* 10c straipsnio 2 ir 6 dalis šios dviejų direktyvų nuostatos taikomos tik VIĮ padaliniams, vykdantiems veiklą energetikos srityje.

46 Komisija nurodo, kad VIĮ, kaip bendrovių grupė, apima visus grupės teisės subjektus, neatsižvelgiant į ekonomikos sektorių, kuriame šie subjektai vykdo veiklą. Šis požiūris taip pat atitinka konkurencijos teisėje, visų pirma SESV 101 ir 102 straipsniuose, vartojamą sąvoką „įmonė“.

47 Be to, *EnWG* 10c straipsnio 2 dalies, siejamos su 6 dalimi, nuostatose įtvirtintas apribojimas neatitinka direktyvose 2009/72 ir 2009/73 numatytų veiksmingo atskyrimo taisyklių. Iš tikrųjų pagal nepriklausomo perdavimo tinklo operatoriaus modelį tas operatorius gali likti VIĮ padalinys tik tuo atveju, jeigu tenkinamos tam tikros direktyvose nustatytos griežtos organizavimo, valdymo ir investavimo sąlygos, kuriomis užtikrinamas jo faktinis nepriklausomumas nuo visos VIĮ.

48 Vis dėlto neįtraukus VIĮ padalinių, kurie tiesiogiai nevykdo veiklos energetikos sektoriuje, į taisyklių, susijusių su pereinamaisiais laikotarpiais, taikymo sritį būtų galima apeiti teisės normas dėl veiksmingo atskyrimo. Veiklos energetikos sektoriuje nevykdantys VIĮ padaliniai taip pat gali būti susiję su VIĮ interesais elektros energijos ir gamtinių dujų gamybos ir tiekimo sektoriuose. Būtent siekdamas išvengti šios rizikos ir užtikrinti perdavimo ir tiekimo nepriklausomumą nuo interesų, susijusių su gamyba ir tiekimu elektros energijos srityje, Sąjungos teisės aktų leidėjas nusprendė į kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 3 ir 8 dalių nuostatų taikymo sritį įtraukti visą VIĮ, įskaitant veiklos elektros energijos srityje nevykdančius jos padalinius, ir neriboti jos taip, kad į ją patektų tik tokią veiklą vykdantys VIĮ padaliniai.

49 Vokietijos Federacinė Respublika tvirtina, kad nagrinėjamų direktyvų nuostatų dėl pereinamųjų laikotarpių ir *EnWG* nuostatų, kuriomis jos buvo perkeltos, taikymo sritis yra tokia pat. Iš tiesų pagal Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 21 punktą VIĮ sudaro įvairios elektros energijos įmonės, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio 35 punktą, o ne kituose ekonomikos sektoriuose veiklą vykdančios įmonės. Remiantis Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 1 ir 20 punktais, tas pats pasakytina apie gamtinių dujų sektorių. Taigi, į kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 3 dalies taikymo sritį patenka tik tie darbuotojai, kurie iki momento, kai pradėjo dirbti perdavimo tinklo operatoriaus įmonėje, VIĮ viduje vykdė veiklą elektros energijos ar gamtinių dujų sektoriuje.

50 Be to, Vokietijos Federacinės Respublikos teigimu, *EnWG* 10c straipsnio 2 dalyje padaryta nuoroda į energetikos sektorių atitinka perkeltų direktyvų taikymo sritį, prasmę ir tikslą. Iš tiesų būtina ir pakanka, kad nepriklausomo perdavimo tinklo operatoriaus, kurį leidžiama įsteigti pagal kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 9 straipsnio 8 dalį, jei 2009 m. rugsėjo 3 d. toks tinklas priklauso VIĮ, nepriklausomumas būtų užtikrinamas tik šios VIĮ energetikos sektorių atžvilgiu. Taigi, siekiant išvengti interesų konfliktų taikant nepriklausomo perdavimo tinklo operatoriaus modelį, pakanka laikinai sustabdyti darbuotojų perėjimus iš vienų šiuose sektoriuose veikiančių įmonių padalinių į kitus.

51 Beje, SESV 45 straipsnyje įtvirtinti laisvo darbuotojų judėjimo apribojimai, kai atitinkamų VIĮ įmonių padaliniai įkurti keliose valstybėse narėse, ir Chartijos 15 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta pagrindinė teisė užsiimti laisvai pasirinkta profesija ar veikla, kai šie padaliniai yra vienoje valstybėje narėje, išplaukiantys iš taisyklių dėl pereinamųjų laikotarpių, gali būti pateisinami tik tuo atveju, jei kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 3 ir 8 dalys būtų taikomos tik tokiems darbuotojų perėjimams.

Teisingumo Teismo vertinimas

52 Kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad „trejų metų laikotarpiu prieš už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų ir (arba) jo administracinių organų narių, kuriems taikoma ši dalis, paskyrimą jie tiesiogiai ar netiesiogiai neina profesinių pareigų [VIĮ] arba neturi joje profesinės atsakomybės, interesų ar verslo ryšių su ja arba su bet kuriuo jos padaliniu, arba jos kontrolinį akcijų paketą turinčiais akcininkais, išskyrus perdavimo sistemos operatorių“. Šio straipsnio 8 dalyje numatyta, kad „3 dalis taikoma už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų ir (arba) jo administracinių organų narių daugumai“.

53 Taigi kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 3 ir 8 dalių formuluotėje nėra numatyta jokių apribojimų dėl jose numatytų pereinamųjų laikotarpių taikymo tik VIĮ padalinių, vykdančių veiklą elektros energijos arba gamtinių dujų srityje, darbuotojams.

54 Atsižvelgiant į šių taisyklių tikslą, jos turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas toks apribojimas nenumatytas. Iš tiesų, kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 61 ir 62 punktuose, šiomis taisyklėmis siekiama užtikrinti „veiksmingą atskyrimą“, o tai leidžia užtikrinti visišką ir veiksmingą perdavimo tinklo operatoriaus ir VIĮ nepriklausomumą siekiant išvengti konfliktų tarp interesų, susijusių su, pirma, elektros energijos ar gamtinių dujų gamyba ir tiekimu ir, antra, perdavimo tinklo eksploatavimu. Šis atskyrimas yra būtinas siekiant užtikrinti SESV 194 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą elektros energijos vidaus rinkos veikimą ir energijos tiekimo saugumą.

55 Iš tiesų, kaip nurodyta šio sprendimo 35 punkte, tokiu „veiksmingu atskyrimu“ siekiama suteikti nediskriminacinę prieigą prie tinklų, o tai yra pagrindinis veiksmingos elektros energijos vidaus rinkos elementas. Be to, iš Direktyvos 2009/72 25 konstatuojamosios dalies ir Direktyvos 2009/73 22 konstatuojamosios dalies matyti, kad energijos tiekimo saugumas yra glaudžiai susijęs su veiksmingu energijos vidaus rinkos veikimu.

56 Remiantis tuo, darytina išvada, kad kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 3 ir 8 dalyse nustatyti „pereinamieji laikotarpiai“ taikomi perdavimo tinklo operatoriaus vadovams ir (arba) administravimo organų nariams, kurie prieš įsidarbindami vykdė veiklą VIĮ arba įmonėje, turinčioje kontrolinį vienos iš VIĮ įmonių akcijų paketą, net jei ši veikla nebuvo vykdoma VIĮ energetikos sektoriuje, arba vienos iš VIĮ energetikos sektoriaus įmonių kontrolinį akcijų paketą turinčioje įmonėje.

57 Iš tiesų negalima atmesti galimybės, kad perdavimo tinklo operatoriaus vadovui ir (arba) administravimo organų nariui, kuris iki paskyrimo vykdė veiklą VIĮ, bet ne energetikos sektoriuje, galėjo turėti įtakos šios įmonės veikla elektros energijos ir gamtinių dujų gamybos ar tiekimo srityse.

58 Žinoma, Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 21 punkte ir Direktyvos 2009/73 2 straipsnio 20 punkte pateikta VIĮ sąvokos apibrėžtis apima „elektros energijos įmones“ ir „[gamtinių] dujų įmones“, kaip jos suprantamos atitinkamai šių straipsnių 35 ir 1 punktuose. Vis dėlto, kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 64 punkte, remiantis šiomis apibrėžtimis negalima daryti išvados, kad ši sąvoka neapima VIĮ padalinių, nevykdančių veiklos elektros energijos ar gamtinių dujų srityse, ir kad dėl to jie nepatenka į direktyvų 2009/72 ir 2009/73 nuostatų dėl veiksmingo atskyrimo, kaip tai suprantama pagal jų 9 straipsnio 8 dalį, taikymo sritį. Dėl tokio siauro aiškinimo būtų ne tik paneigtas tikslas užtikrinti veiksmingą atskyrimą, bet ir dirbtinai suskaidyta įmonė, nors tai neatitinka ekonominės tikrovės.

59 Be to, nors dėl šio sprendimo 56 punkte nurodytų taisyklių, susijusių su pereinamuoju laikotarpiu, aiškinimo, kaip teigia Vokietijos Federacinė Respublika, gali būti apribotas SESV 45 straipsnyje įtvirtintas laisvas darbuotojų judėjimas ir naudojimasis Chartijos 15 straipsnio 1 dalyje numatyta pagrindine teise užsiimti laisvai pasirinkta profesija ar veikla, svarbu pažymėti, kad šios laisvės nėra absoliučios ir esant tam tikroms sąlygoms gali būti apribotos.

60 Žinoma, draudimas riboti laisvą darbuotojų judėjimą taikomas ne tik nacionalinėms, bet ir Sąjungos institucijų priimtoms priemonėms (pagal analogiją žr. 2020 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *Lenkija / Parlamentas ir Taryba*, C-626/18, EU:C:2020:1000, 87 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

61 Vis dėlto koordinavimo priemonių, kurias Sąjungos teisės aktų leidėjas priėmė remdamasis SESV 53 straipsniu, siejamu su SESV 62 straipsniu, tikslas turi būti ne tik sudaryti palankesnes sąlygas naudojimuisi laisve teikti paslaugas, bet ir prireikus apsaugoti kitus pagrindinius interesus, kuriems ši laisvė gali turėti įtakos (2020 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *Lenkija / Parlamentas ir Taryba*, C-626/18, EU:C:2020:1000, 53punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

62 Be to, laisvą darbuotojų judėjimą ribojanti priemonė leistina tik jeigu ja siekiama vieno iš SESV nurodytų teisėtų tikslų arba ji pateisinama privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais. Tokiu atveju dar reikėtų, kad ši priemonė būtų tinkama užbrėžtam tikslui pasiekti ir neviršytų to, kas tam būtina (šiuo klausimu žr. 2020 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Land Niedersachsen (Tinkamos ankstesnės darbo veiklos stažas)*, C-710/18, EU:C:2020:299, 34 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

63 Be to, kaip matyti iš Chartijos 52 straipsnio 1 dalies, teisė užsiimti laisvai pasirinkta profesija ar veikla gali būti apribota, jeigu šie apribojimai iš tikrųjų atitinka siekiamus bendrojo intereso tikslus ir atsižvelgiant į siekiamą tikslą nėra neproporcingi ir neleistini veiksmai, keliantys grėsmę pačiai užtikrinamos teisės esmei (šiuo klausimu žr. 2012 m. rugsėjo 6 d. Sprendimo *Deutsches Weintor*, C-544/10, EU:C:2012:526, 54 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

64 Nagrinėjamu atveju, kaip nurodyta šio sprendimo 54 ir 55 punktuose, kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 3 ir 8 dalyse numatytomis taisyklėmis dėl pereinamojo laikotarpio siekiama bendrojo intereso tikslo užtikrinti „veiksmingą atskyrimą“.

65 Šios taisyklės yra tinkamos tokiam tikslui pasiekti, nes nustatydamos laikotarpius, per kuriuos skiriami į nepriklausomo perdavimo tinklo operatoriaus atsakingas ar vadovaujamas pareigas asmenys negali vykdyti jokios profesinės veiklos ar imtis atsakomybės, turėti interesų arba tiesiogiai ar netiesiogiai palaikyti komercinių santykių su VIĮ, jos padaliniu arba jos kontrolinį paketą turinčiais akcininkais, išskyrus perdavimo tinklo operatorių, suteikiančiais galimybę gauti informacijos, kurią šie asmenys gautų eidami vadovaujančias pareigas VIĮ, jos užtikrina šio operatoriaus nepriklausomumą nuo energinių produktų gamybos ir tiekimo struktūrų.

66 Be to, šios taisyklės neviršija to, kas būtina nustatytam tikslui pasiekti. Iš tiesų SESV 45 straipsnyje įtvirtintos darbuotojų judėjimo laisvės ir Chartijos 15 straipsnio 1 dalyje garantuojamos teisės užsiimti laisvai pasirinkta profesija ar veikla apribojimai, kurių kyla iš visų šiam operatoriui skirtų specialių taisyklių, įskaitant taisykles dėl pereinamųjų laikotarpių, kaip jo nepriklausomumo garantija, yra apriboti laiko atžvilgiu, todėl sukelia padarinių tik per aiškiai apibrėžtą laikotarpį.

67 Šiomis aplinkybėmis tai, kad pagal *EnWG* 10c straipsnio 2 dalį kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 3 ir 8 dalių nuostatos netaikomos asmenims, kurie verčiasi profesine veikla, turi interesų ar palaiko komercinius santykius VIĮ viduje arba su ja kituose sektoriuose nei energetikos, prieštarauja šioms nuostatoms.

68 Vadinasi, reikia pritarti antrajam pagrindui, kurį Komisija pateikė grįsdama ieškinį, ir konstatuoti, kad, tinkamai neperkėlusi kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 3 ir 8 dalių, Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal šias direktyvas.

Dėl trečiojo pagrindo, grindžiamo kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 5 dalies pažeidimu

Šalių argumentai

69 Pateikdama šį pagrindą Komisija Vokietijos Federacinei Respublikai priekaištauja dėl to, kad ši netinkamai perkėlė kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 5 dalį, nes *EnWG* 10c straipsnio 4 dalyje nustatyta pareiga perleisti iki 2012 m. kovo 3 d. įsigytas VIĮ kapitalo dalis taikoma tik perdavimo tinklo operatoriaus vadovybės, o ne jo darbuotojų turimoms kapitalo dalims. Komisijos teigimu, net jei perdavimo tinklo operatoriaus darbuotojai negali priimti valdymo sprendimų, jie gali daryti įtaką darbdavio veiklai, o tai pateisina ir šiems darbuotojams taikomą pareigą perleisti turimas VIĮ kapitalo dalis, įsigytas iki 2012 m. kovo 3 d.

70 Tokia pareiga nedarytų neigiamo poveikio minėtų darbuotojų nuosavybės teisei, nes būtų taikoma tik ateityje, todėl neturėtų įtakos jau paskirstytiems dividendams. Be to, tokios kapitalo dalys būtų perleidžiamos už tinkamą atlygį ir turint savininko sutikimą. Jis išsaugotų galimybę išlaikyti savo turimas akcijas, jei atsisakytų pareigų pas perdavimo tinklo operatorių.

71 Vokietijos Federacinė Respublika primena, kad pagal *EnWG* 10c straipsnio 4 dalies pirmą sakinį už perdavimo tinklo operatoriaus valdymą atsakingiems asmenims ir kitiems darbuotojams nuo 2012 m. kovo 3 d. draudžiama įsigyti VIĮ arba vieno iš jos padalinių kapitalo dalių, o tos pačios nuostatos antrame sakinyje numatyta, kad tik už valdymą atsakingi asmenys ne vėliau kaip iki 2016 m. kovo 31 d. turi perleisti turimas VIĮ arba vieno iš jos padalinių kapitalo dalis, įsigytas iki 2012 m. kovo 3 d.

72 Šis atskyrimas pateisinamas tuo, kad prieš įsigaliojant reikalavimams dėl perdavimo tinklo operatoriaus didesnio nepriklausomumo 2012 m. kovo 3 d. VIĮ akcijos dažnai būdavo platinamos kaip „darbuotojų akcijos“ ir buvo šių darbuotojų turto arba pensijai skirtų individualių santaupų sudedamoji dalis.

73 Dėl tokiems darbuotojams nustatytos pareigos perleisti tokias akcijas neproporcingai ribojama pagal *Grundgesetz* (Pagrindinis įstatymas, toliau – GG) saugoma jų nuosavybės teisė, nes valdant eksploatuojamą tinklą jie negali daryti didelės įtakos. Dėl einamų pareigų svarbos valdymo organų darbuotojai vertinami kitaip. Be to, tokie asmenys daro lemiamą strateginę įtaką perdavimo tinklo operatoriaus valdymui, todėl kyla ypatingas interesų konflikto pavojus.

74 Be to, kadangi direktyvose 2009/72 ir 2009/73 nenurodyta, kaip elgtis su VIĮ kapitalo dalimis, kurias perdavimo tinklo operatoriaus darbuotojai įsigijo iki nustatyto termino, valstybės narės šiuo klausimu turi patvirtinti tinkamas pereinamojo laikotarpio nuostatas.

Teisingumo Teismo vertinimas

75 Pagal kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 5 dalį „už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingi asmenys ir (arba) jo administracinių organų nariai bei darbuotojai tiesiogiai ar netiesiogiai neturi jokių interesų jokiame [VIĮ] padalinyje ar negauna iš jo finansinės naudos, išskyrus interesus ir finansinę naudą, susijusius su perdavimo sistemos operatoriumi. Jų atlyginimas nepriklauso nuo [VIĮ] veiklos ar rezultatų, išskyrus perdavimo sistemos operatoriaus veiklą ar rezultatus“.

76 Iš šios nuostatos formuluotės aiškiai matyti, kad pagal ją tiek perdavimo tinklo operatoriams, tiek darbuotojams draudžiama tiesiogiai ar netiesiogiai turėti interesų arba gauti finansinės naudos iš VIĮ padalinio, kuris nėra perdavimo tinklo operatorius.

77 Tokį aiškinimą patvirtina teisės akto, kuriame ši nuostata įtvirtinta, tikslai. Iš tiesų, kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 77 punkte, tuo atveju, jei, siekiant užtikrinti veiksmingą perdavimo tinklo atskyrimą nuo elektros energijos bei gamtinių dujų gamybos ir tiekimo veiklos, pagal kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 9 straipsnio 8 dalį pasirenkama sukurti nepriklausomą energijos perdavimo tinklo operatorių, pareiga užtikrinti visišką ir veiksmingą šio operatoriaus nepriklausomumą VIĮ viduje pateisina tokį kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 5 dalies aiškinimą, kad joje numatytas draudimas turėti VIĮ akcijų apima tokių akcijų turinčių darbuotojų pareigą jas perleisti. Iš tiesų, net jei šie darbuotojai nedalyvauja perdavimo tinklo operatoriui priimant sprendimus dėl einamųjų reikalų tvarkymo, negalima atmesti prielaidos, kad jie gali daryti įtaką savo darbdavio veiklai, todėl, jei jam priklauso VIĮ arba jos padalinių akcijų, gali susiklostyti interesų konflikto situacijų.

78 Šiuo atveju, nors nagrinėjamuose Vokietijos teisės aktuose numatyta pareiga perleisti turimas VIĮ kapitalo dalis, įsigytas iki 2012 m. kovo 3 d., vis dėlto pagal tuos aktus ši pareiga taikoma tik perdavimo tinklo operatoriaus valdymo organų nariams. Kadangi Vokietijos Federacinė Respublika teigia, kad šis apribojimas leidžia paisyti darbuotojų teisės į nuosavybę, kiek tai susiję su pagal GG garantuojamu dalyvavimu valdant VIĮ kapitalą, reikia priminti, kad ši teisė saugoma ir pagal Chartijos 17 straipsnio 1 dalį.

79 Vis dėlto šio sprendimo 76 ir 77 punktuose pateiktas kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 5 dalies aiškinimas atitinka Chartijos 17 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą nuosavybės teisę. Iš tikrųjų ši teisė nėra absoliuti ir naudojimasis ja gali būti pagrįstai ribojamas dėl Sąjungos siekiamų bendrojo intereso tikslų, jeigu tokie apribojimai pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį iš tikrųjų atitinka siekiamus bendrojo intereso tikslus ir siekiamų tikslų atžvilgiu nėra neproporcingi ir neleistini veiksmai, keliantys grėsmę pačiai užtikrinamos teisės esmei (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Ledra Advertising ir kt. / Komisija ir ECB*, C-8/15 P, EU:C:2016:701, 69 ir 70 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

80 Nagrinėjama pareiga siekiama įgyvendinti šio sprendimo 54 punkte minėtą bendrojo intereso tikslą užtikrinti, kad perdavimo tinklai būtų veiksmingai atskirti nuo elektros energijos ir gamtinių dujų gamybos ir tiekimo veiklos; tai būtina siekiant užtikrinti energijos vidaus rinkos veikimą ir energijos tiekimo saugumą.

81 Be to, kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 5 dalyje nustatyti draudimai nėra neproporcingi ir neleistini veiksmai, keliantys grėsmę teisei į nuosavybę taip, kad būtų paveikta pati šios teisės esmė. Iš tiesų šiose nuostatose tik numatyta, kad VIĮ padalinyje, kuris nėra perdavimo tinklo operatorius, interesų turintys ar finansinės naudos iš jo gaunantys asmenys negali tapti arba likti atsakingi už perdavimo tinklo operatoriaus valdymą arba būti jo administravimo organų nariai ar darbuotojai.

82 Taigi kitame VIĮ padalinyje interesų turintys asmenys turi pasirinkti arba savo nuosavybės teisės išsaugojimą, arba jos perleidimą, kad galėtų eiti pareigas pas perdavimo tinklo operatorių. Be to, pagal šias nuostatas nedraudžiama parduoti šias akcijas už rinkos kainą arba pakeisti jas į perdavimo tinklo operatoriaus kapitalo dalis.

83 Taigi atsižvelgiant į šio sprendimo 54 ir 80 punktuose primintą bendrojo intereso tikslą reikia pažymėti, kad aptariama pareiga nėra pernelyg didelis ir neleistinas kišimasis, keliantis grėsmę pačiai darbuotojų teisės į nuosavybę, garantuojamos pagal Chartijos 17 straipsnio 1 dalį, esmei.

84 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, trečiąjį pagrindą, kurį Komisija pateikė grįsdama savo ieškinį, reikia pripažinti pagrįstu. Taigi reikia konstatuoti, kad tinkamai neperkėlusi kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 5 dalies Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal šias direktyvas.

Dėl ketvirtojo pagrindo, grindžiamo nacionalinės reguliavimo institucijos (NRI) išimtinių įgaliojimų pažeidimu

Šalių argumentai

85 Pateikdama šį pagrindą Komisija Vokietijos Federacinei Respublikai priekaištauja dėl to, kad ši netinkamai perkėlė Direktyvos 2009/72 37 straipsnio 1 dalies a punktą ir 6 dalies a ir b punktus, taip pat Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 1 dalies a punktą ir 6 straipsnio a ir b punktus, nes pagal *EnWG* 24 straipsnio pirmą sakinį federalinei vyriausybei suteikti įgaliojimai nustatyti perdavimo ir paskirstymo tarifus, apibrėžti prieigos prie nacionalinių tinklų ir balansavimo paslaugų sąlygas, nors pagal minėtas nuostatas tokius įgaliojimus gali turėti tik nacionalinės reguliavimo institucijos (toliau – NRI).

86 Komisija tvirtina, kad federalinės vyriausybės pagal *EnWG* 24 straipsnio pirmą sakinį priimtuose teisės aktuose pateikti NRI skirti išsamūs nurodymai dėl jos reguliavimo įgaliojimų įgyvendinimo. Šiuose teisės aktuose nustatyti tinklo tarifų nustatymo procedūra ir metodai, numatyta tokia išsami informacija, kaip amortizavimo ir indeksavimo metodai, ir išdėstytos išsamios taisyklės dėl prieigos prie tinklo sąlygų.

87 Dėl to, kad federalinė vyriausybė nustatė tokias išsamias nuostatas, NRI negali įgyvendinti savo diskrecijos, todėl ji netenka išimtinių įgaliojimų, suteiktų jai pagal direktyvas 2009/72 ir 2009/73. Sąjungos teisėje nustatyti aiškūs tinklų mokesčių taikymo principai, būtent principai, nurodyti Direktyvos 2009/72 37 straipsnio 10 dalyje, o gamtinių dujų srityje – 2017 m. kovo 16 d. Komisijos reglamente (ES) 2017/460, kuriuo nustatomas suderintos gamtinių dujų perdavimo tarifų struktūros tinklo kodeksas (OL L 72, 2017, p. 29). Be to, kiek tai susiję su prijungimo prie tinklo ir prieigos sąlygomis, atitinkamuose Europos Sąjungos tinklo kodeksuose yra išsamių nuostatų dėl, be kita ko, didžiausių apkrovų, gamintojų ir aukštos įtampos įrenginių.

88 Pripažindama, kad pagal Vokietijos teisę NRI užduotys turi būti apibrėžtos ir nustatytos teisės nuostatose, Komisija Vokietijos teisės aktų leidėjui priekaištauja dėl to, kad jis, užuot pripažinęs, jog NRI turi išimtinę kompetenciją vykdyti Direktyvos 2009/72 37 straipsnio 1 dalies a punkte ir 6 dalies a ir b punktuose, taip pat Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 1 dalies a punkte ir 6 dalies a ir b punktuose nustatytus uždavinius, numatė, kad sąlygos, kuriomis NRI turi įvykdyti šias užduotis, apibrėžtos federalinės vyriausybės nutarime.

89 Šiomis aplinkybėmis Komisija pabrėžia, kad Direktyvos 2009/72 35 straipsnio 4 dalis ir Direktyvos 2009/73 39 straipsnio 4 dalis sustiprino NRI nepriklausomumą, palyginti su ankstesniais Sąjungos teisės aktais.

90 Be to, Komisija teigia, kad, darant prielaidą, jog 1958 m. birželio 13 d. Teisingumo Teismo sprendime *Meroni / Vyriausioji valdyba* (9/56, EU:C:1958:7) įtvirtinti įgaliojimų suteikimo Sąjungos agentūroms principai būtų taikomi ir NRI, šiuo atveju pačioje Sąjungos teisėje yra įtvirtinta pakankamai kriterijų ir sąlygų, kurių laikantis, kaip numatyta 2014 m. sausio 22 d. Sprendime *Jungtinė Karalystė / Parlamentas ir Taryba* (C-270/12, EU:C:2014:18, 41–54 punktai), NRI suteikta kompetencija turi būti apibrėžta, o jų diskrecija apribota taip, kad šios kompetencijos įgyvendinimas galėtų būti patikrintas teismine tvarka.

91 Vokietijos Federacinė Respublika, palaikoma Švedijos Karalystės, pirmiausia teigia, kad pagal SESV 194 straipsnio 2 dalį valstybės narės išsaugo kompetenciją apibrėžti savo energetikos išteklių naudojimo sąlygas. Atsižvelgiant, be kita ko, į tikslą iki 2022 m. nustoti gaminti branduolinę energiją reikia „iš esmės išplėsti“ elektros energijos ir gamtinių dujų perdavimo tinklus kartu užtikrinant, kad atitinkamos išlaidos neviršytų vartotojams priimtino dydžio.

92 Šiomis aplinkybėmis pagal *EnWG* 24 straipsnį federalinei vyriausybei leidžiama, „gavus *Bundesrat* [pritarimą], vykdyti reglamentavimo įgaliojimus, kaip tai suprantama pagal GG 80 straipsnio 1 dalį“. Iš tiesų, nors NRI turi „didelę diskreciją“, pagal teisėtumo principą, kurio dalis yra principas, pagal kurį veiksmai turi būti numatyti įstatyme (abu yra siejami su teisinės valstybės principu), reikalaujama, kad šios institucijos administravimo įgaliojimų įgyvendinimo „struktūra būtų iš anksto nustatyta“ taip, kad būtų užtikrinta, kaip reikalaujama pagal GG, jog nebus nutraukta demokratinio teisėtumo grandinė.

93 Be to, Vokietijos Federacinė Respublika teigia, kad *EnWG* 24 straipsnio pirmas sakinys atitinka direktyvų 2009/72 ir 2009/73 nuostatas dėl NRI uždavinių. Iš tiesų iš šių nuostatų formuluotės negalima daryti išvados, kad NRI būtinai turi būti kompetentinga nustatyti tiek perdavimo ar paskirstymo tarifus, tiek šių tarifų apskaičiavimo metodus. Priešingas aiškinimas prieštarautų šių direktyvų esmei, tikslams ir genezei.

94 Pagal valstybių narių procesinės autonomijos principą jos turi diskreciją dėl direktyvų 2009/72 ir 2009/73 nuostatų, susijusių su NRI įgaliojimais, perkėlimo į nacionalinę teisę. Vokietijos Federacinės Respublikos atveju teisės aktų leidėjas ir reguliavimo institucija apskaičiavimo metodus nustato bendrai ir abstrakčiai, o NRI yra kompetentinga papildyti šiuos metodus, iš dalies juos pakeisti ir remiantis minėtais apskaičiavimo metodais priimti konkrečius sprendimus. Nesant pakankamai konkrečių reikalavimų dėl prieigos prie tinklo ir tarifų nustatymo metodų, valstybės narės, siekdamos tinkamai perkelti direktyvas, privalo pačios patvirtinti NRI reglamentavimo įgaliojimams taikomus kriterijus.

95 Tokio požiūrio nepaneigia 2009 m. spalio 29 d. Sprendimas *Komisija / Belgija* (C-474/08, nepaskelbtas Rink., EU:C:2009:681), nes nagrinėjamu atveju remiantis *EnWG* 24 straipsniu priimti nutarimai materialinės teisės prasme yra įstatymai, o ne federalinės vyriausybės nurodymai, priimti vykdant pagal hierarchiją už NRI aukštesnio vykdomosios valdžios organo įgaliojimus. Iš tiesų, priimdama nutarimus šiuo pagrindu federalinė vyriausybė „neveikia kaip vykdomosios valdžios organas, o vykdo teisėkūros funkciją“, gavusi *Bundesrat* pritarimą. Taigi šie nutarimai nekelia grėsmės NRI nepriklausomumui, nes jai netaikomi vyriausybės ar kitų institucijų nurodymai.

96 Galiausiai Vokietijos Federacinė Respublika teigia, kad 1958 m. birželio 13 d. Sprendime *Meroni / Vyriausioji valdyba* (C-9/56, EU:C:1958:7) nustatyti principai taikytini ir tuo atveju, kai Sąjungos teisės aktų leidėjas įgaliojimus patiki nepriklausomoms nacionalinėms institucijoms. Pagal šiuos principus kompetencija šioms institucijoms galėtų būti suteikta tik tuo atveju, jei Sąjungos teisės

aktų leidėjas iš anksto patvirtintų pakankamai tikslias nuostatas dėl tokių institucijų uždavinių ir kompetencijos. Jei šis teisės aktų leidėjas nepriėmė tokių nuostatų, jas turi priimti valstybės narės. Tas pats reikalavimas kyla iš demokratijos ir teisinės valstybės principų, kurie yra Vokietijos Federacinės Respublikos pamatinių politinių ir konstitucinių struktūrų dalis ir kurių Sąjunga privalo laikytis pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį.

97 Savo triplike Vokietijos Federacinė Respublika priekaištauja Komisijai dėl nepriimtino ginčo dalyko išplėtimo, nes savo dublike ši nurodė papildomą pagrindą, grindžiamą NRI nepriklausomumo pažeidimu, arba pakeitė pradinį pagrindą.

Teisingumo Teismo vertinimas

– *Dėl priimtinumo*

98 Iš karto reikia priminti, kad vykstant procesui bylos šalis negali pakeisti ginčo dalyko, o ieškinio pagrįstumas turi būti vertinamas tik pagal ieškinyje, kuriuo pradėta ši byla, nurodytus reikalavimus (žr., be kita ko, 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija / Portugalija*, C-543/08, EU:C:2010:669, 20 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

99 Be to, pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 21 straipsnio pirmą pastraipą ir jo Procedūros reglamento 120 straipsnio c punktą Komisija ieškiniuose, pareikštuose pagal SESV 258 straipsnį, privalo nurodyti konkrečius pagrindus, dėl kurių Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą, ir bent trumpai išdėstyti teisines ir faktines aplinkybes, kuriomis grindžiami šie pagrindai (2015 m. liepos 16 d. Sprendimo *Komisija / Bulgarija*, C-145/14, nepaskelbtas Rink., EU:C:2015:502, 28 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

100 Pateikdama ketvirtąjį pagrindą Komisija Vokietijos Federacinei Respublikai priekaištauja dėl to, kad ši netinkamai perkėlė Direktyvos 2009/72 37 straipsnio 1 dalies a punktą ir 6 dalies a ir b punktus, taip pat Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 1 dalies a punktą ir 6 dalies a ir b punktus, nes pagal *EnGW* 24 straipsnio pirmą sakinį federalinei vyriausybei suteikiami įgaliojimai, kurie pagal minėtas nuostatas yra išimtinai NRI įgaliojimai.

101 Kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 100 punkte, tiek įgaliojimo veikti NRI kompetencijai priklausančiose srityse suteikimas kitam subjektui, o ne NRI, tiek nuostata, kad pastaroji privalo laikytis kitų subjektų priimtų nuostatų, kuriose nuodugniai aprašytas jai priskirtų įgaliojimų įgyvendinimas, gali riboti NRI galimybę visiškai savarankiškai ir be išorinės įtakos priimti sprendimus šiose srityse.

102 Darytina išvada, kad ketvirtas pagrindas pateiktas dėl glaudžiai susijusių klausimų tiek, kiek šios institucijos nepriklausomumas, Komisijos teigimu, gali būti pažeistas dėl NRI priskirtų įgaliojimų suteikimo ne NRI, o kitam subjektui, nes pagal Direktyvos 2009/72 35 straipsnį ir Direktyvos 2009/73 39 straipsnį šie įgaliojimai turi būti įgyvendinami savarankiškai. Todėl Komisijos argumentai dėl NRI nepriklausomumo negali būti laikomi nei nauju pagrindu, kuris skiriasi nuo pateikto iš pradžių, nei pradinio pagrindo pakeitimu. Taigi šie argumentai priimtini.

– *Dėl esmės*

103 Pagal Direktyvos 2009/72 37 straipsnio 1 dalį ir Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 1 dalį NRI suteikiami įvairūs įgaliojimai, įskaitant, be kita ko, šių dalių a punkte suteiktus įgaliojimus laikantis skaidrumo kriterijų nustatyti ar patvirtinti perdavimo ir skirstymo tarifus arba jų apskaičiavimo metodus.

104 Direktyvos 2009/72 37 straipsnio 6 dalies a ir b punktuose, taip pat Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 6 dalies a ir b punktuose NRI suteikiamas įgaliojimas nustatyti ar patvirtinti bent jau metodus, naudojamus apskaičiuojant ar nustatant prisijungimo ir prieigos prie nacionalinių tinklų sąlygas, įskaitant taikomus tarifus, taip pat balansavimo paslaugų teikimo sąlygas pagal pirmąją ir antrąją direktyvą.

105 Iš šių nuostatų, siejamų atitinkamai su Direktyvos 2009/72 36 konstatuojamąja dalimi ir Direktyvos 2009/73 32 konstatuojamąja dalimi, tekste pavartoto žodžių junginio „bent jau“ matyti, kad metodų, skirtų prieigos prie nacionalinių tinklų sąlygoms apskaičiuoti ar nustatyti, įskaitant taikomus tarifus, nustatymas yra vienas iš šiose direktyvose NRI tiesiogiai suteiktų įgaliojimų.

106 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas, aiškindamas Direktyvos 2003/54/EB 23 straipsnio 2 dalį, kurioje įtvirtintos nuostatos, analogiškos šio sprendimo 104 punkte nurodytoms nuostatoms, yra nusprendęs, kad įgaliojimo nustatyti elementus, svarbius nustatant tarifus (pavyzdžiui, diskreciją), suteikimas ne NRI, o kitai institucijai neatitinka šių nuostatų, nes dėl tokio suteikimo mažinama NRI įgaliojimų pagal šią direktyvą apimtis (pagal analogiją žr. 2009 m. spalio 29 d. Sprendimo *Komisija / Belgija*, C-474/08, nepaskelbtas Rink., EU:C:2009:681, 29 ir 30 punktus).

107 Be to, Direktyvos 2009/72 35 straipsnio 4 dalies a punkte ir 5 dalies a punkte, taip pat Direktyvos 2009/73 39 straipsnio 4 dalies a punkte ir 5 dalies a punkte numatyta, kad NRI savo kompetenciją įgyvendina nepriklausomai nuo bet kokio viešosios teisės subjekto ar politinio organo.

108 Dėl „nepriklausomumo“ sąvokos, kuri neapibrėžta nei Direktyvoje 2009/72, nei Direktyvoje 2009/73, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad, kiek tai susiję su viešaisiais subjektais, paprastai ši sąvoka reiškia statusą, kuris atitinkamai institucijai užtikrina galimybę veikti laisvai įstaigų, nuo kurių turi būti užtikrintas jos nepriklausomumas, atžvilgiu ir apsaugoti ją nuo bet kokių nurodymų ar įtakos iš išorės (šiuo klausimu žr. 2020 m. birželio 11 d. Sprendimo *Prezident Slovenskej republiky*, C-378/19, EU:C:2020:462, 32 ir 33 punktus).

109 Teisingumo Teismas pažymi, kad šis nepriklausomumas priimant sprendimus reiškia, jog, vykdydama Direktyvos 2009/72 37 straipsnyje nurodytas reguliavimo užduotis ir įgaliojimus, NRI sprendimus priima savarankiškai, remdamasi vien viešuoju interesu, kad būtų užtikrintas minėtomis direktyvomis siekiamų tikslų įgyvendinimas, ir nesivadovauja nurodymais iš išorės, kuriuos pateikia kiti viešieji ar privatūs subjektai (2020 m. birželio 11 d. Sprendimo *Prezident Slovenskej republiky*, C-378/19, EU:C:2020:462, 54 punktas).

110 Žinoma, pagal Direktyvos 2009/72 35 straipsnio 4 dalies b punkto ii papunktį ir Direktyvos 2009/73 39 straipsnio 4 dalies b punkto ii papunktį juose numatytas nepriklausomumo reikalavimas neturi įtakos vyriausybės parengtoms bendrosioms gairėms. Vis

dėlto iš šių nuostatų formuluotės aišku, kad tokios bendrosios gairės nėra susijusios nei su uždaviniais, nei su reglamentavimo įgaliojimais, numatytais atitinkamai Direktyvos 2009/72 37 straipsnyje ir Direktyvos 2009/73 41 straipsnyje.

111 Šiomis aplinkybėmis svarbu pažymėti, kad šiose direktyvose, kaip matyti iš pirmos direktyvos 33 konstatuojamosios dalies ir antros direktyvos 29 konstatuojamosios dalies, siekiama sustiprinti NRI nepriklausomumą, palyginti su ankstesniuose teisės aktuose numatyta tvarka.

112 Be to, kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 112 punkte, visiškas nepriklausomumas nuo ūkio subjektų ir viešosios teisės subjektų – administracinių ar politinių organų, o pastaruoju atveju – vykdomosios ar įstatymų leidžiamosios valdžios įgaliojimus turinčių institucijų – yra būtinas siekiant užtikrinti, kad NRI priimami sprendimai bus nešališki ir nediskriminaciniai, o bet kokiam privilegijuotam požiūriui į su vyriausybe, valdančiąja dauguma ar apskritai politine valdžia susijusias įmones ar ekonominius interesus bus užkirstas kelias. Maža to, visiškas atsiribojimas nuo politinės valdžios leidžia NRI savo veikloje siekti ilgalaikės perspektyvos, o tai būtina siekiant direktyvų 2009/72 ir 2009/73 tikslų.

113 Darytina išvada, kad aiškinant Direktyvos 2009/72 37 straipsnio 1 dalies a punktą ir 6 dalies a ir b punktus, taip pat Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 1 dalies a punktą ir 6 dalies a ir b punktus taip, kad nacionalinė vyriausybė gali nustatyti arba patvirtinti prieigos prie tinklo ir balansavimo paslaugų tarifų apskaičiavimo metodus, kurių turės laikytis NRI, direktyvų tikslai būtų pažeisti.

114 Šiuo atveju pagal *EnWG* 24 straipsnio pirmą sakinį federalinei vyriausybei, gavusiai *Bundesrat* pritarimą, suteikiama kompetencija ne tik nustatyti prieigos prie tinklo sąlygas, įskaitant balansavimo paslaugų teikimo sąlygas, arba šių sąlygų nustatymo metodus ir mokesčių už prieigą prie tinklo nustatymo metodus, bet ir nuspręsti, kokiais atvejais ir kokiomis sąlygomis NRI gali nustatyti tokias sąlygas ar metodus arba perdavimo tinklo operatoriaus prašymu patvirtinti juos, taip pat kokiais konkrečiais tinklo naudojimo atvejais ir kokiomis sąlygomis NRI gali konkrečiais atskirais atvejais suteikti leidimą taikyti individualius mokesčius už prieigą prie tinklo arba jo nesuteikti.

115 Taigi pagal *EnWG* 24 straipsnio pirmą sakinį federalinei vyriausybei yra tiesiogiai suteikti tam tikri įgaliojimai, kuriuos paprastai turi tik NRI, taip pat jai joje suteikta teisė įgalioti NRI vykdyti šiuos įgaliojimus, o taip pažeidžiami Direktyvos 2009/72 37 straipsnio 1 dalies a punktas ir 6 dalies a ir b punktai, taip pat Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 1 dalies a punktas ir 6 dalies a ir b punktai.

116 Kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 106 punkte, pagal direktyvas 2009/72 ir 2009/73 numatytas NRI nepriklausomumas vykdant uždavinius ir įgaliojimus, patikėtus išimtinai jai pagal pirmosios direktyvos 37 straipsnį ir antrosios direktyvos 41 straipsnį, negali būti ribojamas tokiais aktais, kaip šiuo atveju aptariami federalinės vyriausybės nutarimai, kuriuos federalinė vyriausybė, gavusi *Bundesrat* pritarimą, priėmė pagal *EnWG* 24 straipsnį.

117 Šio vertinimo nepaneigia nė vienas Vokietijos Federacinės Respublikos pateiktas argumentas.

118 Kiek tai susiję su valstybių narių procesinės autonomijos principu, reikia pažymėti, kad iš SESV 288 straipsnio matyti, kad perkeldamos direktyvą valstybės narės privalo užtikrinti jos veiksmingumą ir turi plačią diskreciją pasirinkti būdus ir priemones, skirtus jos įgyvendinimui užtikrinti. Taigi ši laisvė neturi jokios įtakos kiekvienos valstybės narės, kuriai skirta direktyva,

pareigai imtis visų būtinų priemonių atitinkamos direktyvos veiksmingumui užtikrinti atsižvelgiant į ja siekiamą tikslą (2016 m. spalio 19 d. Sprendimo *Ormaetxea Garai ir Lorenzo Almendros*, C-424/15, EU:C:2016:780, 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

119 Darytina išvada, kad, nors valstybės narės turi autonomiją nustatyti, kaip organizuojamos jų NRI ir kokia jų struktūra, šia autonomija turi būti naudojamasi visiškai laikantis direktyvose 2009/72 ir 2009/73, skirtose užtikrinti, kad įgyvendindamos savo įgaliojimus NRI priimtų sprendimus savarankiškai, nustatytų tikslų ir pareigų (šiuo klausimu žr. 2020 m. birželio 11 d. Sprendimo *Prezident Slovenskej republiky*, C-378/19, EU:C:2020:462, 38 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

120 Antra, kiek tai susiję su tuo, kad nagrinėjamų direktyvų materialinės nuostatos dėl prieigos prie tinklo ir tarifų apskaičiavimo metodų nustatymo yra netikslios, iš Direktyvos 2009/72 37 straipsnio 1 dalies ir Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 1 dalies matyti, kad perdavimo ir skirstymo tarifai arba jų apskaičiavimo metodai turi būti nustatomi remiantis skaidriais kriterijais. Pagal šių dviejų straipsnių 6 dalies a punktą minėti tarifai ir jų apskaičiavimo metodai, taip pat prijungimo ir prieigos prie nacionalinių tinklų sąlygos turi būti nustatomi atsižvelgiant į būtinybę atlikti būtinas investicijas tinklų gyvybingumui užtikrinti. Be to, iš minėtų straipsnių 10 dalies matyti, kad tokie tarifai ir apskaičiavimo metodai turi būti proporcingi ir taikomi nediskriminuojant.

121 Be to, dėl balansavimo paslaugų Direktyvos 2009/72 37 straipsnyje ir Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 6 dalies b punkte nustatyta, kad šios paslaugos turi būti užtikrinamos ekonomiškiausiu būdu, turi padėti užtikrinti tinklo naudotojams tinkamas paskatas subalansuoti jų teikiamą galingumą ir suvartojamą energiją, būti teikiamos sąžiningai, nediskriminuojant ir grindžiamos objektyviais kriterijais. Galiausiai pagal kiekvieno iš šių straipsnių 8 dalį, nustatydamos ar tvirtindamos tarifus arba metodus ir balansavimo paslaugas pagal pirmąją ir antrąją direktyvas, NRI turi užtikrinti, kad perdavimo ir skirstymo tinklo operatoriams būtų suteiktos tinkamos paskatos trumpalaikiu ir ilgalaikiu laikotarpiu didinti energijos vartojimo efektyvumą, skatinti rinkos integraciją ir tiekimo saugumą ir remti susijusius mokslinius tyrimus.

122 Direktyvose 2009/72 ir 2009/73 numatytus kriterijus patikslina kiti norminiai aktai, būtent 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 714/2009 dėl prieigos prie tarpvalstybinių elektros energijos mainų tinklo sąlygų, panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1228/2003 (OL L 211, 2009, p. 15), ir 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 715/2009 dėl teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklais sąlygų, panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1775/2005 (OL L 211, 2009, p. 36), taikomi prekybai tarp valstybių (šiuo klausimu žr. 2020 m. gruodžio 3 d. Sprendimo *Komisija / Belgija (Elektros energijos ir gamtinių dujų rinkos)*, C-767/19, EU:C:2020:984, 112 punktą). Šiuos reglamentus papildo įvairūs tinklo kodeksai, patvirtinti Komisijos reglamentais.

123 Atsižvelgiant į tokią išsamią Sąjungos reglamentavimo sistemą, iš kurios matyti, kad, kaip pažymėjo generalinis advokatas išvados 118 punkte, vidaus ir tarpvalstybinės prekybos tarifai ir apskaičiavimo metodai turi būti nustatomi remiantis vienodais kriterijais, negalima pritarti Vokietijos Federacinės Respublikos argumentui, jog, siekiant perkelti
direktyvas 2009/72 ir 2009/73, reikia nacionaliniu lygiu nustatyti tarifų apskaičiavimo kriterijus.

124 Trečia, dėl argumento, kad pagal *EnWG* 24 straipsnį priimti teisės aktai turi įstatymo galią, o tai yra būtina demokratinio legitimumo užtikrinimo sąlyga, reikia priminti, kad pagal ESS 10 straipsnio 1 dalį Sąjungos veikla pagrįsta atstovaujamosios demokratijos principu, kuris sukonkretina ESS 2 straipsnyje nurodytą demokratijos vertę (2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Junqueras Vies*, C-502/19, EU:C:2019:1115, 63 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

125 Šį principą visiškai atspindi teisėkūros procedūra, per kurią buvo priimtos direktyvos 2009/72 ir 2009/73. Kadangi tai yra valstybėms narėms bendras principas, į jį turi būti atsižvelgta aiškinant šias direktyvas ir aptariamas jų nuostatas (pagal analogiją žr. 2010 m. kovo 9 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-518/07, EU:C:2010:125, 41 punktą).

126 Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog pagal demokratijos principą nedraudžiama, kad, be klasikinės hierarchinės administracijos, veiktų daugiau ar mažiau nuo vyriausybės valdžios nepriklausomos institucijos, kurios dažnai atlieka reguliuojamąsias funkcijas ar vykdo veiklą, kuriai neturi būti daroma politinė įtaka, tačiau jos privalo laikytis įstatymų, o jas turi kontroliuoti kompetentingi teismai. Tai, kad NRI suteikiamas nepriklausomas nuo bendrosios administracijos statusas, savaime nepašalina šių institucijų demokratinio legitimumo tiek, kiek jos nėra apsaugotos nuo bet kokios parlamentinės įtakos (šiuo klausimu žr. 2010 m. kovo 9 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-518/07, EU:C:2010:125, 42, 43 ir 46 punktus).

127 Pagal direktyvas 2009/72 ir 2009/73 parlamentui arba vyriausybei nedraudžiama skirti NRI vadovybės (šiuo klausimu žr. 2020 m. birželio 11 d. Sprendimo *Prezident Slovenskej republiky*, C-378/19, EU:C:2020:462, 36–39 punktus). Kaip matyti iš pirmosios direktyvos 34 konstatuojamosios dalies ir antrosios direktyvos 30 konstatuojamosios dalies, pagal jas taip pat nedraudžiama, kad pagal valstybių narių konstitucinę teisę būtų vykdoma šių institucijų parlamentinė priežiūra.

128 Be to, reikia pažymėti, kad pagal Direktyvos 2009/72 37 straipsnio 17 dalį ir Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 17 dalį valstybės narės įpareigojamos nacionaliniu lygiu nustatyti atitinkamus mechanizmus, leidžiančius nuo NRI sprendimo nukentėjusiems asmenims kreiptis į nuo suinteresuotųjų šalių ir vyriausybės nepriklausomą įstaigą. Toks reikalavimas yra susijęs su veiksmingos teisminės apsaugos principu; tai yra bendrasis Sąjungos teisės principas, įtvirtintas Chartijos 47 straipsnyje (2020 m. liepos 16 d. Sprendimo *Komisija / Vengrija (Prieigos prie elektros energijos ir gamtinių dujų perdavimo tinklų mokesčiai)*, C-771/18, EU:C:2020:584, 61 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

129 Šiomis aplinkybėmis Vokietijos Federacinė Respublika negali remtis Sąjungoje užtikrinamu demokratijos principu, kad suteiktų kitai institucijai, o ne NRI įgaliojimus, kurie pagal Direktyvos 2009/72 37 straipsnio 1 dalies a punktą ir 6 dalies a ir b punktus, taip pat Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 1 dalies a punktą ir 6 dalies a ir b punktus tenka tik pastarajai.

130 Be to, net jei pagal *EnWG* 24 straipsnį federalinės vyriausybės priimti nutarimai yra „materialinės teisės aktai“, reikia pažymėti, kad, kaip savo išvados 124 punkte nurodė generalinis advokatas, pagal direktyvas 2009/72 ir 2009/73 tik NRI suteikti įgaliojimai ir šių institucijų nepriklausomumas turi būti užtikrinti kiekvieno politinio organo atžvilgiu, taigi ne vien nuo vyriausybės, bet ir nuo nacionalinės teisės aktų leidėjo, kuris negali atimti dalies įgaliojimų iš NRI ir priskirti jų kitiems viešiesiems subjektams.

131 Ketvirta, dėl argumento, grindžiamo 1958 m. birželio 13 d. Teisingumo Teismo sprendimu *Meroni / Vyriausioji valdyba* (9/56, EU:C:1958:7), nesant reikalo pateikti nuomonės dėl klausimo, ar ši jurisprudencija taikytina tokiu atveju, kaip nagrinėjamas šioje byloje, kai nacionalinės institucijos yra paskirtos valstybių narių pagal direktyvą, kaip savo išvados 134 punkte nurodė generalinis advokatas, kad Direktyvos 2009/72 37 straipsnio ir Direktyvos 2009/73 41 straipsnio aiškinimas, išplaukiantis, be kita ko, iš šio sprendimo 105 ir 113 punktų, bet kuriuo atveju atitinka šią jurisprudenciją. Pagal ją administracinio pobūdžio subjektams negalima deleguoti diskrecijos, kuria naudojantis galėtų būti išreiškiami politinio pasirinkimo sprendimai, pakeičiant deleguojančiosios institucijos pasirinkimą įgaliotosios institucijos pasirinkimu, taigi būtų „tikrai perkeliama atsakomybė“. Tačiau leidžiama perduoti aiškiai apibrėžtus įgyvendinimo įgaliojimus, kurių naudojimas gali būti griežtai kontroliuojamas atsižvelgiant į deleguojančiosios institucijos nustatytus objektyvius kriterijus (šiuo klausimu žr. 2014 m. sausio 22 d. Sprendimo *Jungtinė Karalystė / Parlamentas ir Taryba*, C-270/12, EU:C:2014:18, 41, 42 ir 54 punktus).

132 Iš tiesų, pirma, NRI priskirti įgaliojimai patenka į vykdymo sritį remiantis specializuotu techniniu tikrovės įvertinimu. Antra, kaip matyti iš šio sprendimo 120–123 punktų, įgyvendindamos šiuos įgaliojimus NRI turi laikytis principų ir taisyklių, nustatytų išsamiais Sąjungos teisės aktais, kurie riboja jų diskreciją ir trukdo joms priimti politinio pobūdžio sprendimus.

133 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia pritarti ketvirtajam pagrindui, kurį Komisija pateikė grįsdama savo ieškinį, ir konstatuoti, kad, tinkamai neperkėlusi
Direktyvos 2009/72 37 straipsnio 1 dalies a punkto ir 6 dalies a ir b punktų, taip pat Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 1 dalies a punkto ir 6 dalies a ir b punktų, Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal šias direktyvas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

134 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį iš pralaimėjusios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos, jei laimėjusi šalis to reikalavo.

135 Kadangi Komisija prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas ir Vokietijos Federacinė Respublika pralaimėjo bylą, pastaroji turi jas padengti.

136 Remiantis to paties reglamento 140 straipsnio 1 dalimi, pagal kurią į bylą įstojusios valstybės narės padengia savo bylinėjimosi išlaidas, reikia nuspręsti, kad Švedijos Karalystė padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. Tinkamai neperkėlusi:

– **2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/54/EB, 2 straipsnio 21 punkto ir 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/55/EB, 2 straipsnio 20 punkto,**

– **kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 3 ir 8 dalių,**

– **kiekvienos iš direktyvų 2009/72 ir 2009/73 19 straipsnio 5 dalies,**

– **Direktyvos 2009/72 37 straipsnio 1 dalies a punkto ir 6 dalies a ir b punktų, taip pat Direktyvos 2009/73 41 straipsnio 1 dalies a punkto ir 6 dalies a ir b punktų,**

Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal šias direktyvas.

2. Priteisti iš Vokietijos Federacinės Respublikos bylinėjimosi išlaidas.

3. Švedijos Karalystė padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

Parašai.